

1. zasadnutie výboru - Nahrávanie schôdze

Miesto: Kongresová sála MZ SR

R.Č: S17187-2024-VPPODZ-RVDZ-008

Dátum: 10.04. 2024 o 09:30 hod.

Zoznam prítomných, ospravedlnených a neprítomných je uvedený v prezenčnej listine, ktorá tvorí prílohu 1 k zápisnici.

Program zasadnutia:

1. Otvorenie zasadnutia
2. Prerokovanie a schválenie programu zasadnutia
3. Predstavenie výboru
4. Strategické ciele výboru
5. Návrh Rokovacieho poriadku výboru
6. Návrh Systematického financovania psychosociálnych služieb prostredníctvom Fondu na podporu duševného zdravia
7. Rôzne
8. Záver

Predseda Výboru pre psychosociálnu podporu v oblasti duševného zdravia otvoril 1. zasadnutie (ďalej len „Výbor“), následne oboznámil zúčastnených s programom a otvoril rozpravu k návrhu programu zasadnutia Výboru. Prítomní hlasovali o schválení programu zasadnutia. Program bol prijatý jednohlasne. Predseda Výboru potom odovzdal slovo podpredsedníčke Výboru Rut Erdelyi, aby predstavila Výbor ako taký.

Rut Erdelyi

Dobrý deň, ďakujem veľmi pekne, vítam všetkých členov a hostí. Za nás by som chcela povedať, že v mene svetovej zdravotníckej organizácie veľmi oceňujem to, že sa dnes môžeme stretnúť v takejto zostave. A chcela by som predstaviť akoby základné východiská, toho čo nás v tejto miestnosti spája a čo nás spoločne čaká. Ja by som poprosila tú prezentáciu, ak môžem, len aby som Vás nestratila cestou. Vyhnem sa odborným kontextom a pomenujem ako keby to čo nás spojilo a prečo sme tu, veľmi pragmaticky. Počas utečeneckej vlny spôsobenej vojnou na Ukrajine sme vlastne boli konfrontovaní s výzvami, ktoré nám položili základnú otázku. A tou pre mňa je, že čo vieme spraviť pre ľudí, ktorí práve prežívajú krízu. A my sme sa spoločne stretli, nie v rokovacích miestnostiach, ale na hranici a uliciach našich miest a obcí a potrebovali sme vyjsť v ústrety ľuďom, ktorí utekali z vojnovéj zóny a hľadali v našej krajine bezpečie. Potrebovali sme nájsť odpovede na jednoduché otázky, ktoré nemali jednoduchú odpoveď. Ako sa postarať o ich základné potreby, ako im pomôcť zvládnuť tú situáciu, ako pomôcť našim komunitám a prijať ich a ustáť všetky tie výzvy, ktoré spolu s nimi prišli. A kľúčovou súčasťou tej odpovede na Slovensku bol vznik koordinačného mechanizmu, ktorý nám dal priestor a rámec pre rozvoj našich programov a vzájomnej spolupráce a na pôde tohto koordinačného mechanizmu sa narodila pracovná skupina pre psychosociálnu podporu v oblasti duševného

zdravia, kde sme si začali tie otázky, ako vyjsť v ústrety ľuďom, ktorí práve o všetko prišli a nemajú sa kam vrátiť. V situácii, keď máme obmedzené zdroje a obmedzené možnosti v našej krajine tak, aby sme pomohli nielen ľuďom, ktorí u nás hľadajú bezpečie, ale zároveň využili tú príležitosť na identifikáciu a naplnenie potrieb hostujúcich komunít, ktoré ich prijímali a ktorých potreby sa rozrastali spolu s nimi. Vojna na Ukrajine a s ňou spojený príchod utečencov odhalili aj množstvo zásadných nedostatkov systému o starostlivosti o duševné zdravie u nás. Znova sme stáli čelom voči faktom, ktoré hovoria, že ak sa potrebujete v kríze dostať k pomoci, často musíte týždne až mesiace čakať na termíny u špecialistov, alebo s podporou funkčných sociálnych sietí hľadať pomoc v svojom okolí. Faktom je ale, že tieto sociálne siete a systémy v kríze čelia ďalším vrstvám výziev na ktoré sú tie na Slovensku nie sú dimenzované. Toto ako keby to čo nás spojilo, to čo ja si strašne cením a za čo som vďačná všetkým ľuďom v tejto miestnosti je, že tieto výzvy akoby zároveň priniesli na svetlo sveta obrovský kapitál, ktorý v tejto krajine máme. Ľudí so zažitou skúsenosťou, ktorí prežili individuálne krízové situácie v svojom živote a tiež o rozumejú tomu, aké potreby má človek, ktorý práve o všetko prišiel a má veľmi obmedzené množstvo riešení a prístup k pomoci. Spojil organizácie, ktoré historicky pracovali po boku, ale nie nevyhnutne spolu a začali sme si klásť systémové otázky ako túto krajinu spraviť odolnejšou pre ďalšie krízy, ktoré žiaľ, s istotou v nejakom momente prídu.

Že ak sa môžeme posunúť ďalej od základných východísk a ako som už spomenula, na Slovensku vznikol formálny koordinačný mechanizmus, ktorý vytvoril priestor pre formalizáciu vzájomnej spolupráce pri riešení výziev súvisiacich s príchodom utečencov z Ukrajiny. V rámci tohto mechanizmu vznikol aj priestor venovať sa duševnému zdraviu a psychosociálnej podpore spoločne a na platforme pracovnej skupiny pre MHPSS a služby psychosociálnej podpory a duševného zdravia.

Toto je zdieľaný priestor, v ktorom sa dnes stretáva viac ako 90 odborníkov, expertov a zástupcov organizácií, ktoré tam vonku naozaj pracujú s ľuďmi zasiahnutými krízou, a to nielen s tými, ktorí prichádzajú z Ukrajiny, ale aj s našimi komunitami, ktoré tých ľudí prijímajú a postupne integrujú. Táto pracovná skupina sa vlastne stala základom pre vznik výboru, v ktorom Vás dnes s veľkou radosťou vítam spoločne s kolegami, ktorí dlhé mesiace pracujú na tom, aby sme tento priestor mohli spoločne vyplniť strategickými iniciatívami, ktoré dajú odpoveď nielen na to, čo vieme spraviť pre ľudí zasiahnutých krízou v tejto krajine dnes, ale zároveň nám pomôžu rozkresliť to, čo ľudia v tejto krajine budú potrebovať pri ďalšej kríze zajtra. A ak sa môžeme posunúť ďalej.

No ako som už spomenula, toto je otvorený priestor, kde sa stretávajú zástupcovia ministerstiev a národní poskytovatelia sociálnych, zdravotných a iných služieb, agentúry OSN a medzinárodné organizácie, ktoré dnes na Slovensku pôsobia, aby doplnili kapacity národných inštitúcií a organizácií, a to, za čo som veľmi vďačná, zároveň aj iniciatívy utečencov a odídencov, ktorí sú hlasom ľudí, ktorí k nám prichádzajú a pomáhajú nám porozumieť ešte hlbšie tomu, čo ľudia, ktorí u nás hľadajú bezpečie, naozaj potrebujú. Stretávame sa na tejto platforme, aby sme diskutovali o výzvach a hľadali spoločne praktické riešenia. Naše stretnutia sú väčšinou veľmi pragmatické a hľadáme otázky, teda odpovede na otázky, ktoré kladie život. Ak si môžeme posunúť ďalej. Naše hlavné ciele sa odvíja od základného zadania a tým je odpoveď na otázku čo je nevyhnutné a možné práve teraz robiť pre všetkých, ktorých sa tá kríza, ktorú spoločne riešime, týka to, čo sme chceli, je poskytnúť technickú platformu pre koordinovanú a cielenú krízovú intervenciu a platformu, ktorá spojí nielen národné inštitúcie a ministerstvá, ale všetky organizácie, ktoré v tom priestore dokážu niečo s pridanou hodnotou ponúknuť. Naším konečným cieľom je posilniť dostupné, bezpečné a eticky

poskytované služby a my sme pochopili keď vypukla vojna na Ukrajine a prišli prví utečenci, že nie sme pripravení, že nemáme systémy, ktoré by okamžite identifikovali potreby, ktoré by prepojili systém sociálnej pomoci, zdravotnej starostlivosti a ostatné, ktoré bežne zabezpečujú základný prístup k službám adresujúcim ľudské práva a potreby ľudí, ktorí tie služby potrebujú. A tak sme sa začali študovať medzinárodné štandardy, ktoré boli tvorené na základe dekád skúseností s krízami a nielen súvisiacimi s vojnami, ale aj prírodnými katastrofami a tvoria nejaké základné východisko pre rozvoj služieb a udržanie ich kvality na medzinárodnej úrovni. Rýchlo sme si uvedomili, že ich potrebujeme adaptovať na národný kontext, a tak vznikla iniciatíva pre ich transpozíciu, začali sme študovať ako sa tie štandardy dajú preložiť do našich legislatívnych, inštitucionálnych rámcov, do našich kapacít pre poskytovanie služby, našich systémov pre monitoring, koordináciu, dohľad nad kvalitou, aby sme zabezpečili, že tým ľuďom nebude ublížené. A že naozaj poskytujeme služby, ktoré majú zmysel, sú bezpečné a pomáhajú ľuďom dostať sa tam, kam potrebujú s našou podporou. A tak vznikla iniciatíva pre škálovateľné služby, ktorých kvalita je naozaj pod dohľadom, meraná a to bude jeden akoby z workstreamov z pracovných zadaní tejto skupiny. Nájsť odpoveď na to aké služby sú na Slovensku žiadané a potrebné, a ako zadefinovať priestor pre ich poskytovanie tak aby sme tú spoločenskú objednávku adresovali zmysluplnou prítomnosťou a adresnou kapacitou služieb dobre vyškolenými ľuďmi, ktorí ich poskytujú. A zároveň vytvorili priestor preto, aby sa tieto služby prirodzene napájali na služby systému sociálnej a zdravotnej starostlivosti, tak aby sme neodčerpávali už aj tak napäté kapacity, ale vytvárali komplementárne zdroje pre poskytovanie služieb voči nim. Takže to čo sa snažíme spoločne vytvoriť predpoklady pre integrované, podporné služby a vrstviť ich voči existujúcemu systému, tak aby sme dokázali garantovať, že vieme prepojiť základné služby v primárnej starostlivosti na služby potrebné v kríze a v záťažových situáciách a vo všetkých relevantných segmentoch verejných služieb. To že dnes sa už nevieme pozerieť selektívne len na služby zdravia v situácii keď tie bazálne potreby ľudí, ktorým sa snažíme pomôcť, zároveň pokrývajú témy prekryté ministerstvom práce a agendou sociálnych služieb, ministerstvom školstva a prístupov k vzdelávaniu a množstvo ďalších tém, ktoré je nevyhnutné riešiť paralelne, aby sme vedeli garantovať, že sme ustáli tú základnú rolu štátu. A my ostatné, že sme efektívne poskytovali podporu ako partneri. Takže to je ten horizont na ktorý sa spoločne dnes pozeráme a máme nejaké zadefinované východiská, ktoré sú vlastne výstupom dvojročných skúseností s prácou s ľuďmi, ktorí k nám prišli z Ukrajiny. My sme si overovali, či balíček minimálnych služieb, definovaný na medzinárodnej úrovni, ako základ pre zabezpečenie predpokladov pre možnosť udržať si duševné zdravie a mať prístup k psychosociálnej podpore počas krízy na národnej úrovni, naozaj funguje na Slovensku. Či je to koncept, ktorý je dostatočne široký a hlboký pre nás, či mu vieme vyjsť v ústrety, či pre neho vieme vygenerovať dostatok zdrojov, aby sme mali ľudí v teréne a tí boli dostatočne pripravení na svoje role, dostatočne vybavení na to, aby mali všetko čo potrebujú k tomu, aby dokázali zmapovať a vyjsť v ústrety potrebám ľudí, ktorým slúžia, aby sme vedeli z týchto procesov zbierať dáta a pomáhali našim politikom robiť informované rozhodnutia, ktoré prepájajú intervencie v segmente civilnej ochrany, humanitárnej pomoci, zdravotnej starostlivosti a iných oblastí, ktoré nevyhnutne musia spolupracovať preto, aby sme ustáli krízu vo väčších rozmeroch. A teda záver tej dvojročnej skúsenosti je, že toto je minimálny základ. Je lustráciu toho, prečo je nevyhnutné zhodnúť sa na tom, že čo je to základné minimum, ktorému musíme vyjsť v ústrety. Napríklad to, že ako Slovenská republika sme vlastne takmer 2 roky sa vyhýbali téme základných ľudských práv v segmente zdravie, tým, že sme poskytovali len neodkladnú zdravotnú starostlivosť dospelým odídencom, ktorí nemali prístup k iným formám základnej

zdravotnej starostlivosti. Tým sme sa odlíšili od veľa iných hostujúcich krajín a zároveň otvorili tú otázku, že či naozaj ľudské práva platia všade a za každých okolností, či máme vytvorené na národnej úrovni s tým mechanizmy pre ich garanciu a naplnenie. A čo vieme spraviť v situácii, keď máme obmedzené zdroje a možnosti a preto, aby sme vyšli v ústrety tým základom, na ktorých sme sa všetci spoločenski zhodli. Práve ten balíček minimálnych služieb je akoby základ, ktorý hovorí o tom, že čo má krajina garantovať ľuďom, ktorých zasiahne na jej území kríza a platí univerzálne nielen pre ľudí prichádzajúcich, aby v tej krajine našli bezpečie z dôvodu vojny alebo nejakej obrovskej katastrofy. Ale platí zároveň pre našich obyvateľov, ktorých môže zasiahnuť kríza na našom území. Ak dôjde k výbuchu atómovej elektrárne v susednej krajine a automaticky považujeme za zasiahnutých aj obyvateľov v tejto krajine a potrebujeme vyjsť v ústrety potrebám, ktoré vo vzťahu tej krízovej situácie vzniknú, aby sme to dokázali, potrebujeme spoločenskú dohodu na tom, aké služby chceme a vieme garantovať a aké mechanizmy vytvoríme preto, aby tie služby sme naozaj dokázali poskytnúť v reálnom čase. Čiže tento balíček minimálnych služieb je akoby úplný základ. A ja verím, že na tejto platforme sa budeme môcť aj trochu rozvojovo rozprávať o tom, že čo chceme ponúknuť obyvateľom a ľuďom, ktorí v tejto krajine hľadajú bezpečný návrat pretože sme sa naučili, že akákoľvek služba poskytnutá v kríze sa okamžite premieta do pridanej hodnoty nielen zvýšenej odolnosti jednotlivcov a komunít, ale aj celej krajiny. A to je to, čomu by sme chceli smerovať. Takže ďakujem za možnosť to pomenovať. Na záver by som chcela pripomenúť, že bavíme sa o službách, ktoré majú jasne zadefinovanú programovacu perspektívu. Týkajú sa základných služieb a bezpečnosti krajiny, komunít a jednotlivcov a na ktoré sa potom vrstvia služby pre komunity a rodiny a na ktoré nadväzujú cielené a špecializované služby pre ľudí s konkrétnymi potrebami, napríklad v oblasti psychologickkej a psychiatrickej starostlivosti a tú pyramídu nám uzatvárajú špecializované služby, ktoré s podporou kolegov z jednotlivých rezortov zastrešuje štát, definuje ich kvalitu, definuje ich rozsah, definuje spôsoby ich financovania a zároveň nárok užívateľov týchto služieb na prístup. Že my ako keby rozširujeme tú programovacu perspektívu o nové vrstvy a nové zadania, ale z veľmi pragmatického dôvodu, pretože sme zistili, že keď sa udeje kríza, ktorá zasiahne veľa ľudí, nestačí sústrediť sa len na špecializované služby, my potrebujeme nájsť odpoveď vo všetkých týchto úrovniach, aby sme dokázali tú krízu ustáť a byť ľuďom nablízku.

Ak, môžem ďalej, už sa blížíme ako keby k záveru tých základných východísk. To čo sa ešte udialo pred dnešným stretnutím bolo, že sme vlastne reflektovali na to, že je nevyhnutné tieto služby štandardizovať v našom kontexte, lebo nech preložíme a prenesieme akékoľvek medzinárodné štandardy do tejto krajiny a nie sú aplikovateľné 1 k 1 bez dialógu na tému ako ich integrovať voči našim existujúcim legislatívnym a inštitucionálnym rámcom. Na tejto téme veľmi intenzívne pracovala skupina expertov pod vedením organizácie TENENET, ktorá je tu dnes s nami a vlastne hľadali odpovede na otázky, ako transformovať medzinárodné štandardy, ktoré sú všeobecne akceptovaným spoločenským východiskom pre prácu s ľuďmi v kríze a so systémami, ktoré sú ňou zasiahnuté, ako ich transponovať voči existujúcim legislatívnym rámcom a inštitucionálnym kapacitám na národnej úrovni, ako tak identifikovať tie priestory, kde je nevyhnutné robiť zmeny a dobudovať kapacity. A to je práve tá zóna, do ktorej spoločne teraz prichádzame, aby sme hľadali odpovede na to, ako tieto diery v potrebách a výzvy v adaptácii sa na nové zadania na národnej úrovni spoločne adresovať tak, aby sme vedeli povedať, že Slovensko bude bezpečnejšia krajina pre všetkých, ktorí na jej území nachádzajú do budúcnosti. A ten proces štandardizácie teda bude pokračovať aj naďalej, ale už naozaj pragmatickým spôsobom voči potrebám identifikovaným za tie 2 roky práce na naplnenie potrieb ľudí

zasiahnutých vojnou na Ukrajine. Máme zadefinované základné priority pre výbor a tie sa ale budú premieňať do už konkrétnych riešení, ktoré vám za chvíľku predstaví môj kolega Andrej. Ja už nebudem do nich zachádzať, chcem len pomenovať, že to čo by sme si radi zachovali z tej dvojročnej skúsenosti pri práci na tých zadaniach je živý koordinačný mechanizmus, v ktorom môžeme naozaj otvárať dôležité témy, hovoriť o potrebách bez zbytočnej diplomacie a vrstvenia, interpretácií a hľadať spoločne riešenia, ktoré povedú k tomu, že budeme rozumieť tomu, čo ľudia v našej krajine potrebujú v krízových situáciách, budeme vedieť aktivovať všetky kapacity, ktoré sú v tejto krajine dostupné a tie, ktoré sú dostupné na medzinárodnej úrovni, v prípade, že to bude nevyhnutné, lebo budeme potrebovať pomoc a zároveň prepracovať sa k tomu, že budeme vedieť garantovať istý balík služieb pre ľudí, ktorých na našom území zasiahne kríza do budúcnosti. To je všetko, čo som sa ja chcel podeliť. Ďakujem vám veľmi pekne za to, že ste dnes tu a že sa o týchto veciach budeme môcť spolu rozprávať, lebo verím, že to môže zmeniť kvalitu života ľudí v tejto krajine na dlhé obdobie dopredu.

Andrej Vršanský

A ja by som si dovoľil Rut doplniť. Vlastne každý, kto ma počul niekde rozprávať, tak v princípe sa ja to pokúsim zhrnúť tak úplne, že executive summary spravím tohto celého. Máme tu nejaký systém sociálnych služieb na jednej strane alebo sociálnoprávnej ochrany detí. Máme tu nejaký systém zdravotnej starostlivosti a ten problém, ktorý vlastne riešime neustále, ktorý vypuklo sa nám ukázal po príchode ľudí z Ukrajiny je, že nemáme ten priestor medzi, vyplnený, to je vlastne tá psychosociálna podpora v oblasti duševného zdravia. To je to mental psychosocial support vlastne v krízových situáciách. A to nie je len pre krízové situácie, alebo ak má byť pripravení na akúkoľvek krízu, tak pripravení sme vtedy, ak máme existujúcu štruktúru, ktorá takéto typy služieb ako tí ľudia, ktorí sú teraz tu zhromaždení, nie sú tu zhromaždení náhodou, hej, sú tu preto zhromaždení, lebo máme skúsenosti s tým, že ako sa to vlastne robí, čo to vlastne znamená, také typy aktivít, aké boli pre utečencov poskytované, také samozrejme potrebuje aj domáce obyvateľstvo. A samozrejme, že nie sú to úplne presne rovnaké, ale na základe týchto zásad je potrebné, nové typy aktivít vlastne priniesť na Slovensko. A teraz je to podobná téma, ako keď riešime linky pomoci alebo nejaké iné, linky pomoci nie sú financovateľné ideálnym spôsobom iba zo systému sociálnych služieb. Teoreticky sa to dá sú krajiny dokonca kde sa to tak aj robí, ale nie je to ideálne, lebo narážame na rôzne problémy, lebo sociálne služby sú postavené na nejakej logike. Nie je to ani zdravotnícka služba, to má veľmi ďaleko od zdravotníckej služby, ktorú môžu poskytovať len zdravotnícke zariadenie, ktoré zasa je nejako regulované, z nejakého dôvodu, však to je relevantný dôvod. Čiže nám tu jednoducho chýba nejaká veľká skupina služieb, ktoré vlastne na Slovensku neexistujú a v podstate nech ideme do ktorejkoľvek krajiny inej Európy, vlastne v nejakej forme existujú. Preto vznikol tento výbor a preto má takú históriu, o ktorej Rut rozprávala, aby sme my vymysleli a zadefinovali, akým spôsobom psychosociálna podpora v oblasti duševného zdravia, ten gap, ten rozdiel medzi tým, čo existuje na jednej strane a na druhej strane, akým spôsobom mu postaviť štruktúru, akým spôsobom mu vymyslieť financovanie, aký má mať obsah, ako vlastne v ňom sledovať kvalitu, aby sme si boli istí, že to robí to, čo to má robiť a akým spôsobom nájsť nové kapacity ľudí, aby bolo možné vôbec o nejakom novom systéme hovoriť, lebo všade máme nedostatok ľudí. No a tu sa nám stretáva vlastne viacero takých hľadísk a jednoduchá myšlienka je, keď máme nedostatok ľudí, tá nová kapacita v oblasti duševného zdravia sa dá masívne hľadať u ľudí so zažitou skúsenosťou alebo príbuzných, ktorí aj tak poskytujú tie služby, ale potrebujú

to robiť nejakou štruktúrou, potrebujú nejaké certifikáty na tréning, aby bolo jasné, že takto sa to robí, takto sa to nerobí, aby bolo jasné, že dodržiavame tie základné princípy a tie základné princípy sú, že nemôžeme predsa štátu povedať žiadnu aktivitu, ktorá môže spôsobovať ujmu niekomu, to je základná vec do not harm. Čiže preto vznikol tento výbor a na tomto výbore by sme sa vlastne mali baviť o tom, že čo to teda presne znamená. A ja sa veľmi teším, že pán štátny tajomník sa stotožnil s týmito myšlienkami. Prejdem k takému, snažili sme sa to nejakو skonkrétniť, že jeden z hlavných problémov duševného zdravia podľa mňa na Slovensku a v každej krajine spočíva v tom, že to je tak strašne široká téma, že človek nevie odkiaľ ju uchopiť, že preto sme sa nepohli s duševným zdravím na Slovensku, lebo každý má nejaký iný aspekt, každý z inej strany ako keby k tomu pristupuje a my sme dlhý čas trávili tým, aby sme vlastne prišli odpoveď že kde máme chytiť ten systém na to, aby sa naozaj niekde pohol. Lebo veľa toho existuje na Slovensku, to nie je pravda, že neexistuje nič, veľa toho existuje a treba to aj oceniť, ale nespolupracuje jedno s druhým a vlastne nemá to taký ten rámc, ten taký že kontext, takú striešku, aby sme mohli využiť to čo sa robí na ministerstve školstva, to čo sa robí na ministerstve práce, aby to vlastne niekto koordinoval a malo to hlavu a pätu. Takže my sme došli k takému záveru, že ten gap jednoducho po správnosti nie je možné. Nevyhýbajme sa tomu pomenovať to tak ako to je, jednoducho potrebujeme zaregulovať nejaké nové typy služieb, tak poďme ich zaregulovať. Preto aj vlastne v tom materiály „Návrh systematického financovania psychosociálnych služieb prostredníctvom fondu“ k tomu bodu 6, tak vlastne tam je to nejakým spôsobom rozpísané. V podstate v tom zdôvodnení je napísané to, čo my by sme si predstavovali, načo by mala platforma tohto výboru slúžiť. Čiže malo by to dospieť do nejakej zákonnej úpravy psychosociálnych služieb v oblasti duševného zdravia. Teraz, ako presne má vyzerat? Použijem skúsenosť zasa s linkami, ktorú máme. Linky jednoducho sa 2 roky stretávali na to, aby zadefinovali jednoducho tie princípy, na ktorých to má stáť, aby sa učili nejaké štandardy, na ktorých všetci súhlasia, ktorí sa v tom vyznajú, že to je ten priestor, ktorý jednoducho definuje, že čo je linka, čo nie je linka. Toto potrebujeme spraviť aj s psychosociálnou podporou v oblasti duševného zdravia, aby sme zadefinovali, čo to je. Ale my na Slovensku veľakrát, ja som počul takú štatistiku, že 1600 stratégií je na Slovensku spravených, ktoré sa vôbec nerealizujú, čiže my máme taký národný šport, že spraviť stratégiu, ktorú potom nepoužívame. No a to súvisí vlastne s koncipovaním, aj s tou takou teóriou zmeny, ako je možné vlastne dosiahnuť tú zmenu. Preto, sme dospeli k názoru, že napriek tomu, že my sa ideme ešte len rozprávať o tých princípoch, na ktorých má vlastne stáť a do detailov ešte nevidíme, je úplne nevyhnutné už v tomto momente si určiť tú víziu, že kam to má dospieť. Žiaden typ služieb nebude fungovať, pokiaľ nemá nejaký zdroj financovania. My momentálne zdroj financovania nemáme, ale to vôbec nevadí, pretože psychosociálna podpora v oblasti duševného zdravia bude potrebná aj o 5 rokov, aj o 10 rokov, aj o 100 rokov. A my potrebujeme mať na to pripravenú štruktúru, lebo ak budeme mať pripravenú štruktúru, ak budeme vedieť, že čo to presne je, tak určite na to peniaze sa nájdu, pretože ľudia samotní budú chcieť svojich volených zástupcov, aby také služby boli zriadené, tak ako sme sa teraz o tom presvedčili počas posledných 2 rokov. Takže práve preto tá vízia je, že okrem nejakej zákonnej úpravy, tak okrem toho spraviť aj zdroj financovania, ktorý sme nazvali Fond na podporu duševného zdravia a ktorého by to malo byť toto financovať. Teraz, aby bola jasná logika toho, že prečo to teraz vlastne o tom rozprávame, aj keď vlastne ešte tam nedovidíme. No je to preto, pretože súčasť vlastne toho uznesenia. Existuje operačný program Slovensko v rámci operačného programu Slovensko, kde sa pripravuje nejaká revízia Hej, máme tu 2 roky už operačný program, z ktorého sa teda moc nejakým spôsobom nečerpaní, čo je pripravené a tak ďalej. Je čas na revíziu. V operačnom programe

sa vyskytuje slovné spojenie duševné zdravie jedenkrát, aj to je len v odôvodnení, nejaké aktivity. Kedysi dávno sme mali už za sebou takéto cvičenie, teda či je možné do partnerskej dohody dať slovné spojenie duševné zdravie, nie úplne sa to podarilo, nevadí, máme príležitosť teraz a aj deklarovanú podporu viacerých ministerstiev, že by to bolo teoreticky možné. Chceli by sme tam vložiť typ aktivity, ktorý sa volá psychosociálna podpora v oblasti duševného zdravia tak, aby z rôznych opatrení a kapitol operačného programu Slovenska, keď sa budú robiť konkrétne výzvy a konkrétne nástroje, aby bolo možné financovať aj tieto aktivity, o ktorých sa rozprávame. Logika by mala byť taká, že práve tento zdroj financovania by mal preklenúť časové obdobie, kým bude schválený zákon, a kým fond bude napojený na nejaké systematické financovanie. To je vlastne logika, čiže máme my tu nejakú pomerne jedinečnú príležitosť, kedy vieme teoreticky dosiahnuť, aby taký typ aktivít, o ktorých tu hovoríme, aby vlastne získali financovania, neviem o rok od teraz, čo nič rýchlejšie neexistuje pri štátnych peniazoch, reálne. Aby sme to vlastne odpilotovali na nejakej škále, ktorá je zaujímavá, a aby sme potom zabezpečili dlhodobú udržateľnosť cez fond. Teraz odkiaľ majú prísť peniaze jedného dňa, keď o tom budeme diskutovať o rok odtiaľ po viacerých stretnutiach tohto výboru, odkiaľ majú prísť peniaze do fondu na podporu duševného zdravia. Tak ja si napríklad myslím, ale je to iba taký, že nápad to je v rámci brainstormingu, ale tých zdrojov je viacero a možno nejaké majú pochádzať od samospráv, možno nejaké majú pochádzať vyšších územných celkov, možno nejaké majú zo zdravotných poisťovní, ako nejaké percento, ktoré zabezpečujú, že sa znižujú náklady na zdravotnú starostlivosť, možno má nejaké percento pochádzať z kapitol, ktoré majú predchádzať krízam, aby sme boli pripravení na krízy a tak ďalej a tak ďalej. Tých možností jednoducho viacero, ale toto je tá základná logika toho, že čo by sme chceli na tomto fóre dosiahnuť. Čiže budeme mať pravidelné stretnutia, ktorých cieľom bude diskutovať o tom, že. Hovorila Rut o nejakých minimálnych štandardoch. Dobrá bola tu spravená nejaká práca. TENENET spravil nejakú prácu, že sa snažil transformovať minimálne štandardy na slovenské podmienky. Poďme o tom diskutovať. Vyhovuje to všetkým? Ktorá časť má byť financovaná, odkiaľ presne, kde do toho patria jednotlivé súčiastky, potrebujeme mať túto kvalitnú diskusiu a toto je platforma, na ktorej tu kvalitnú diskusiu vlastne máme mať. Veľa aktivít sa dá financovať cez ministerstvo školstva. Ja som rád, že je tu aj Lenka Svoradová, ktorá vedie takú skupinku na ministerstve školstva, ktorá by mala byť vlastne na každom ministerstve, čiže rozmyšľa na ministerstve školstva, že akým spôsobom duševné zdravie uchopíť pre cieľovú skupinu, ktorú má na starosti ministerstvo školstva, fantastické. Teším sa, že tu máme zástupkyňu ministerstva kultúry, lebo samozrejme, že to súvisí, ministerstva vnútra, je to veľmi dôležité a takže ja by som to takto v podstate ako keby že uzavrel a poprosil vás o nejaké reakcie čo si o tom myslíte? Či si myslíte, že je to takto v poriadku? Máte nejaké iné pripomienky k tomu? Chceli by ste povedať alebo navrhnúť ešte nejaké iné ambície, ktoré by tento výbor vlastne že mohol mať, alebo nejako inak zdefinovať tú víziu kam sa chceme dopracovať, aby nám bolo jasné, že vlastne prečo sa tu stretávame akým spôsobom? Nech sa páči. Otváram diskusiu teda.

Oľga Pietruchová

Ja som chcela nadviazať na tú medzirezortnosť, čo si teda Andrej spomínal. A chcela by som ešte pripomenúť, že napríklad v rámci ministerstva spravodlivosti existuje tiež sieť organizácií podporujúce obeť trestných činov, ktoré tiež poskytujú psychosociálnu podporu. Čiže bolo možno dobré zahrnúť ich sem tiež, lebo oni sú medzi vlastne sociálnymi službami a medzi službami na podporu obetí trestných činov. Tak aby sa aj na tie nezabudlo. Ďakujem.

Rut Erdelyi

Ďakujeme za podnet a určite vyšleme signál smerom k ministerstvu spravodlivosti, že je pre nich priestor diskutovať o potrebách ľudí, ktorí sú zasiahnutí trestnými činmi, lebo nie sú len ľudia, ktorí len prežívajú násilie v kontexte vojny alebo krízovej situácie samotnej, ale aj napríklad ľudia, ktorí sú obeťami obchodovania, ktoré je úplne bežným fenoménom pri mohutnom pohybe utečeneckých vlín. Takže ďakujem za ten podnet a my určite vyšleme signály smerom, že ich uvítame ak sa pridajú do tejto platformy.

Elena Kopcová

My sme tí, ktorí sa podujali adaptovať štandardy duševného zdravia, alebo teda svetovo uznávané cez WHO štandardy cez aj agentúru svetovú EASPD (47:13), štandardy na slovenské pomery. To čo chcem povedať, že čo tam nie je, lebo to sme si netrúfli ešte úplne zapracovať, ale určite by sme mali na to mali myslieť v rámci novelizácie zákona a prípravy zákona. My sme sociálnici v prvom rade a už máme skúsenosti z možných problémov, tak aby sme sa tomu vyhli, tak môžeme si brať inšpiráciu z centier pre deti a rodinu zo sociálnych služieb a teda z výkonu sociálno-právnej ochrany detí a kurately a teda tam všetci zamestnanci, ktorí pracujú s deťmi, musia spĺňať to, že každé 2 roky je ich duševné zdravie ako zamestnancov pretestované. Volá sa to, že psychická spôsobilosť, to znamená aby pracovníci, ktorí robia v rámci duševného zdravia na Slovensku boli pravidelne, minimálne každé 2 roky, pretestovávaní klinickým psychológom ohľadom ich duševného zdravia a druhá podmienka, ktorá býva v sociálnych službách je, že musia prejsť akreditovaným kurzom duševného zdravia. To sa v zákone definuje či 160 hodín, 240 hodín alebo čo a ktorá vzdelávacia inštitúcia je, alebo viaceré, akým spôsobom môže byť akreditované na to, že budú týchto hoci aj peer pracovníkov alebo hocikoho, aj trebárs školských psychológov, ale budú vzdelávať v tom, aby prešli týmito základnými minimálnymi štandardami duševného zdravia A potom taká 3. podmienka v sociálnych službách čo máme je pravidelná supervízia, to znamená, že nejaká odborná garancia výkonu tých služieb, ktoré sú. Toto sú také 3 podmienky, ktoré nám zaistia, že nebudú pracovníci, ktorí pracujú s ľuďmi, ktorí nejak trpia alebo majú nejaké problémy v oblasti duševného zdravia, že nebudú manipulovaní, ovplyvňovaní alebo nejak poškodzovaní, neadekvátne pripraveným alebo momentálnom duševnom rozpoložení tiež nie vhodnom pracovníkom. Takže aby sme predišli týmto problémom, to je taká moja prvá taká pripomienka. A druhá, týka sa návrhu uznesenia. Andrej ty si ho asi pripravoval. Nekontaktovala som Ťa, lebo som to čítala včera večer, takže večer Ťa už nebudem. Ale je tam C, že ukladá predsedovi výboru, aby sa C1 zabezpečila integrácia investície a na konci je pre cieľovú skupinu zdravotníckych pracovníkov. A týmto ale vylučujeme všetkých sociálnych pracovníkov, pedagógov, rozumieme sa, hej?

Andrej Vršanský

To je omyl hej to tam už nie je.

Elena Kopcová

Pretože my musíme na Slovensku odpchať tému duševného zdravia od psychiatrov a klinických psychológov. Ďakujem. Aj keď my ich máme licencovaných. Ale viem veľmi dobre, že my sa potrebujeme napájať na obrovskú sieť aj peer, aj komunitných, aj sociálnych pracovníkov, aj iných. Takže my uvítame, keď sa to otvorí, ďakujem.

Desanka Kanderová

Ja som veľmi rada, že som sa mohla zúčastniť ako tajomníčka rady vášho ustanovujúceho zasadnutia. Ja by som potrebovala vedieť a chcela by som vedieť, aby boli niekde zadefinované jasne, čo je to psychosociálna aktivita, psychosociálna pomoc a podpora, to je prvá vec. Druhá vec je, neviem do akej miery sa tu vy vzájomne poznáte, ja poznám niektorých, ale neviem akú vlastne aktivitu v rámci psychosociálnej pomoci a podpory, tie organizácie poskytujú, čiže neviem či sa vy tu navzájom poznáte, ak sa poznáte a ja všetkých nepoznám. A zároveň by som chcela povedať, že v rámci reformy stratégie, čo sa týka reformy, teda oblasti duševného zdravia, bola taká ambícia a my to máme podchytené aj v akčnom pláne, ktorý je súčasťou národného programu duševného zdravia, ambícia v tom, že vytvorí taký štandard poskytovania, čo to znamená poskytovanie, teda popis toho, čo to je, starostlivosť v oblasti duševného zdravia. Mám s tým skúsenosť už keď som tvorila rôzne materiály a keď aj sme na rôznych podujatiach, tá interpretácia je veľmi rôznorodá. Rôznorodá z pohľadu klinických, z pohľadu, ako tu bolo dnes spomenuté, kolegov v oblasti školstva, sociálnych pracovníkov a podobne. Bolo by dobré si toto všetko, podľa mňa, na úvod jasne zadefinovať a potom sa vlastne držať v rámci tých mantinelov, ktoré sú, čiže pre mňa by to dávalo taký jasný obraz o tom. Mne ešte nie je jasné to, že, alebo pomohlo by mi tiež v tom vytvoriť si taký komplexnejší obraz, že či vlastne tá psychosociálna podpora, a je to logické, by mala byť zadefinovaná vo všetkých 3 rovinách prevencie. Čiže primárna, sekundárna, terciárna. Zdravotníci hovoria aj o kvartérnej. Takže my máme zatiaľ, aj učili sme sa tieto tri úrovne, čiže toto by bolo pre mňa také východisko a taký jasný obraz o tom, že sa zriaďuje výbor a toto bude robiť a budú to títo ľudia a títo ľudia poskytujú toto všetko, lebo z toho materiálu, áno je fajn, hovorili ste, že vlastne ide o taký transfer získaných skúseností poskytovaný inej cieľovej skupine. Teraz by sme to chceli adaptovať na slovenskú populáciu, takže tým pádom by mi to dalo taký hlbší obraz.

Rut Erdelyi

Ďakujem veľmi pekne. Ja sa pokúsim odpovedať len veľmi krátko na tie pomenované výzvy. Čo sa týka zloženia výboru a mandátu jednotlivých členov a ako bolo spomenuté dnes okolo stola sedia agentúry OSN, ktoré podporovali slovenskú vládu pri napĺňaní potrieb v kontexte managementu výziev súvisiacich s príchodom utečencov z Ukrajiny. Zároveň tu máme národné organizácie, ktoré reprezentujú najmä sektor neziskových organizácií a organizácie, ktoré sa pripájali postupne k rôznym aspektom intervencie, ktoré boli nevyhnutné na lokálnej, regionálnej a národnej úrovni. A čo je ako keby nový aspekt tejto spoločnej diskusie je práve účasť národných inštitúcií v tomto formáte dialógu. A myslím si, že nemáme dnes priestor predstaviť každú organizáciu a jej aktivity po jednom, ale my vytvoríme priestor pre to, aby organizácie mohli predstaviť nielen svoje programy a projekty, ale zároveň aj aktivity ktorým sa venujú a závery, ku ktorým došli vo vzťahu k zavádzaniu komunitných a psychosociálnych služieb zameraných na duševné zdravie na Slovensku tak, aby sme sa porozprávali o tých výzvach cez prizmu toho, čo ktorá organizácia robí, čo sa cez to naučila a akým spôsobom to ovplyvňuje naše dnešné porozumenie tomu, čo je nevyhnutné spraviť v tých jednotlivých segmentoch, o ktorých sa dnes bavíme. Budeme sa rozprávať o transpozícii, diskusnosti voči pripravovanej reforme duševného zdravia, budeme sa o nej baviť voči programom civilnej ochrany, ktoré zastrešuje rezort vnútra, voči komunikácii s obyvateľstvom a komunitami v portfóliu Ministerstva kultúry. Pôjdeme sa rozprávať o skúsenostiach miest a obcí a ich potrebách a transpozícii tých potrieb voči budúcim riešeniam. Zároveň sa

budeme baviť o tom, aké skúsenosti získal štát pri integrácii detí utečencov do systému vzdelávania, pod taktovkou ministerstva školstva, čiže tá diskusia o tom, že čo je treba sa posúva na novú úroveň. Metodicky vychádzame momentálne z medzinárodných štandardov, pretože štandardy pre psychosociálne služby na Slovensku zatiaľ nemáme. Totiž tá téma psychosociálnych služieb pre ľudí v kríze sa otvorila príchodom utečencov z Ukrajiny. Kým v iných krajinách tieto služby majú dekády skúseností, pretože sú poskytované systematicky, cielene ako komplementárne voči službám systémov zdravotníckych služieb a sociálnej podpory. Na Slovensku sa táto téma len otvorila teraz príchodom utečencov. Aby sme vytvorili nejakú unifikovanú bázu pre to, ako definujeme tieto služby, na základe akých princípov ich poskytujeme, sme použili medzinárodné štandardy vytvorené Inter Agency Standing Committee čiže medzinárodné teleso, ktoré vytvára štandardy pre inovatívne služby a integruje ich s podporou vlád na globálnej úrovni voči portfóliám služieb, ktoré sa potom stávajú súčasťou nejakého balíka služieb garantovaného na úrovni jednotlivých krajín. Tieto štandardy obsahujú veľmi jasne štruktúrované definície toho, čo tieto služby sú a aký typ intervencií pokrývajú, kto ich môže poskytovať na základe akých princípov, ako sa pri realizácii týchto služieb zbierajú dáta a kto ich vyhodnocuje na základe, akých princípov sa reportujú, ako sa potom stávajú súčasťou programovania a tvorby politík na úrovni jednotlivých štátov, ktoré tieto služby ďalej rozvíjajú na svojom území, lebo si uvedomili ich pridanú hodnotu, jednoducho ich chcú poskytovať nielen svojim obyvateľom ale aj ľuďom, ktorí do tých krajín prichádzajú a hľadať pomoc a podporu vo veľkých krízových situáciách. My dnes pracujeme s medzinárodnými štandardmi, ktoré sú na základe spoločenského dialógu na rozhraní medzi agentúrami OSN a národnými vládami, akceptovaným východiskom, to čo by sme chceli dosiahnuť je, že na základe aj spoločnej práce na tomto výbore budeme mať jedného dňa vlastný zákon o psychosociálnych službách, ktoré bude definovať a ten balík služieb, ktoré chce Slovenská republika rozvíjať a garantovať pre svojich obyvateľov a ľudí, ktorí prichádzajú na naše územie a to si vyžaduje celospoločenskú diskusiu, to si vyžaduje hlboké porozumenie tomu, aké služby chceme, na základe akých princípov ich vieme poskytovať, z čoho ich chceme financovať a aké výstupy chceme garantovať ich prijímateľom. A ten dialóg ešte len musí prebehnúť. A to je odpoveď na tému kde sú štandardy a definície. Oni sa teraz rodia, to čarovné na našom východisku je, že sa rodia na základe reálnej skúsenosti, že by si mohli odskúšať, aké to je poskytovať psychosociálne služby ľuďom, ktorí prídu z vojnovnej zóny iba s deťmi a jednou igelitkou. V situácii, keď my na to nemáme systémy, štruktúry a zázemie. A z tejto skúsenosti vchádzame do toho priestoru, kde už budeme definovať tie základné východiská pre tieto služby, ale meniac túto skúsenosť na múdrosť a pretavenú do tých základných východísk pre programovanie. Dúfam, že som aspoň trochu odpovedala na tie výzvy, ktoré boli pomenované.

Andrej Vršanský

Dovoľ mi ešte stanoviť, že tak ako si povedala z pohľadu sociálnej práce, tak existuje aj iný pohľad. Hej, a ten vlastne nie je úplne súčasťou tých minimálnych štandardov, ale v svete systémov, starostlivosti o duševné zdravie má svoju pevnú súčasť a to je to zdôrazňovanie tých ľudí so zažitou skúsenosťou a akú úlohu oni môžu mať, aby participovali na zmysluplných službách pre ostatných ľudí. Tá výhoda tohto prístupu a samozrejme, že je potrebné to zadefinovať, aby neubližoval nikto nikomu a aký tréning má mať, aby sme boli presvedčení o tom, že všetko sme urobili na to, aby jednoducho bol dodržaný tento princíp, aby ľudia vedeli referovať na ostatné časti systému aby sme nestavali alternatívny systém, ale aby sme stavali súčasť alebo

bázu toho integrovaného systému. Ako to vlastne presne urobiť? To nie je úplne triviálne jednoduchá otázka, čiže o tom sa musíme rozprávať.

Toto je vlastne priestor a samozrejme, že ja napríklad mám predstavu pomerne jasnú ako by to mohlo fungovať ale my sa tu o tom musíme baviť. Nemôže to byť nejaká moja predstava žiadneho jednotlivca. Unicef má množstvo skúseností s tým, že aké služby sa poskytujú pre deti napríklad komunitného charakteru a tak ďalej, tam to nie je úplne všetko jasné teraz ale máme skrátka nejaké predpoklady, z ktorých vieme vychádzať a jednoducho začať viesť diskusiu, ktorá by mala skončiť vlastne tam, kde som to zadefinoval. Chcem sa vás ešte opýtať, že ten koniec toho celého, že tá vízia, že na konci mať ten fond, ktorý takéto typy služieb skrátka financuje. Vy ste s tým stotožnení? Myslíte si, že to je dobrý nápad, zlý nápad? Treba to takto robiť alebo nejakým inak? Máte na to nejaký iný názor? Poprosím vás. Vlastne v tom bode programu bolo, že diskusia ku strategickým cieľom, tak myslím, že toto je úplne najstrategickejší a najväčší cieľ. Jasné, nech sa páči.

Lucia Pašková

V prvom rade veľmi pekne ďakujem za túto iniciatívu, myslím si, že je to veľmi potrebné riešiť aj keď v poslednej dobe nie je kríza až tak vypuklá a mať zriadenú linku je veľmi múdre. A taktiež ďakujem za to čo neviem, že ja to pomenovávam „hokejová“ konverzácia, že nepýtam sa a nerobím nejaké omáčky okolo toho ale tento výbor má robiť to, že má veľmi jasne a presne pomenovávať čo je problém a ako ho vyriešiť. Takže veľmi pekne ďakujem. Áno, myslím si, že tento fond je veľmi dobrým nástrojom na to a myslím si, že tu chýba Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny.

Oľga Pietruchová

Ja by som teda priamo na tvoju otázku ku spôsobu financovania možno, že by bolo lepšie začať národným projektom, ktorý sa teda dá pri revízii operačného programu nejakým spôsobom naplánovať ako výstup z toho národného projektu by mal byť okrem iného zriadenie toho fondu, pretože ten národný projekt sa pomerne rýchlo dá urobiť, bude mať vyčlenený rozpočet, ktorý sa dá vyjednať s Riadiacim výborom ale ten fond môže byť len taký dobrý koľko tam bude peňazí a samotné znenie fondu ešte negarantuje, že tam budú finančné prostriedky, čiže možno, že takú postupnosť krokov začať s týmto pilotným národným projektom, skúsiť to vyjednať.

Andrej Vršanský

Áno rozumiem, len ono je to vlastne také, že buď sliepka alebo vajce, taký klasický problém napríklad uznesenie tohto výboru, že toto chceme urobiť je napríklad jeden z podkladov pre to, aby nastala revízia operačného programu. Nikde nie je napísané, že nechceme aby bol národný projekt. Chceme jasné ale otázka je, či sa nám to podarí odrokovat', aby sa to aj naozaj udialo. Preto sme to takýmto spôsobom neformulovali aby sme nezadefinovali nejakú aktivitu, ktorá môže byť neúspešná, lebo v oblasti týchto aktivít v duševnom zdraví sa nám jednoducho za 20 rokov nepodarilo vlastne ich reálne odfinancovať.

Oľga Pietruchová

Ak môžem reagovať, rozumiem ako uznesenie v poriadku, lebo tam nie je spomínaný ani fond ani národný projekt.

Rut Erdelyi

Je pre nás veľmi dôležité, aby sme sa zhodli na tom, že v tomto bode, lebo sme tu a teraz sa snažíme legitimizovať spoločenskú objednávku po psychosociálnych službách pre ľudí v kríze a vytvoriť základný predpoklad pre to, aby sa tá spoločenská objednávka dala adresovať s konkrétnych zdrojov využívajúc potenciál nás všetkých pre naplnenie potrieb, ktorým sme sa za tie 2 roky vzájomnej spolupráce naučili hlbšie rozumieť a či už tam tá forma financovania bude formou národných projektov, komplementárnych projektov financovaných fondom a či z tej spoločenskej diskusie vznikne objednávka po ďalších formách podpory pre konkrétne iniciatívy. V tomto momente nie je z môjho uhlu pohľadu až také dôležité, ako formalizovať ten dopyt po tomto type služieb. Zhodnúť sa na tom, že ich treba. Zhodnúť sa zároveň na tom, že ich môžeme poskytovať a rozvíjať iba vtedy, ak nájdeme zdroj financovania respektíve ak pre neho vytvoríme podmienky aby vznikol a o tom je tá iniciatíva fondu akoby premeniť tú potrebu na reálnu príležitosť pre prácu na tých zadaniach, ktoré z toho vyplývajú. Ja si myslím, že jeden národný projekt nebude dosť konečnom dôsledku, pretože my sa bavíme o výzvach, ktoré zasahujú do portfólií minimálne štyroch až piatich rezortov, bavíme sa o potrebe pilotovať a rozvíjať nové iniciatívy adresujúce odlišné potreby rôznych cieľových skupín, ktorými budeme slúžiť v týchto krízových situáciách. Čiže v konečnom dôsledku budeme mať zrejme veľmi diverzifikované portfólio projektov, ktoré sa budú konať na lokálnych, regionálnych a národnej úrovni v tejto krajine, aby sme vedeli povedať, či sme naozaj zrealizovali aktivity zamerané na tie reálne a líšiace sa potreby ľudí, s ktorými chceme pracovať. Dnes, ako keby vytvárame priestor pre legitimizáciu tej spoločenskej objednávky a dopyt po zdroji financovania, ktorý zabezpečí a pilotnú fázu osádzania tých konceptov služieb podporujúcich duševné zdravie a psychosociálne východiská v krízach a my budeme ďalej pracovať na tom, aby sme dokázali aktivovať komplementárne zdroje už podľa reálnych potrieb v jednotlivých segmentoch intervencií.

Elena Kopcová

Ak sa môžem prihovoriť, tak ja vidím obidve riešenia ako skvelé a vzájomne sa dopĺňajúce ako z pozície nás ako neziskovky, jednej z najväčších na Slovensku, kde máme licencovaných psychológov, sociálnych pracovníkov, špeciálnych pedagógov, logopédov, fyzioterapeutov. My sme licencované služby. Nie sme schopní a aj keby sme sa spojili s kýmkoľvek v rámci neziskového sektora, nie sme schopní založiť koncept - systém. To je tak obrovské, že práve národný projekt vyžaduje financie ani nie pre ministerstvá, aby začali medzirezortne komunikovať, ale vytvoriť štandardy – systém, vyvzdelávať presne ako si Andrej hovoril. Keby sme začali stavať dom na zelenej lúke je to jednoduché, keby sme začali a poďme teraz téma duševné zdravie ideme vytvárať nové organizácie, ktoré idú toto robiť, to je jednoduché. Ale my musíme rekonštruovať niekoľkoročné staré budovy a milión po celom Slovensku. To znamená, že musíme ísť do rezortu vnútra a robiť s obeťami – gender based violence. Musíme ísť do rezortu sociálnych vecí do rezortu školstva, do spravodlivosti, kade tade a tam potrebujeme vytvoriť kontaktné osoby, napríklad na polícii aby bol jeden pracovník vzdelaný v témach duševného zdravia, pretože on je súčasťou, barličkou, jednou kockou lega v tom celom systéme a my takéto barličky potrebujeme zaviesť do systému, takže so všetkou úctou, neziskovka si

na to netrúfa. Trúfať by sme si trúfali ale nikdy to nebude úspešné. To musia medzirezortne spolupracovať ministerstvá a tí majú know-how plus majú medzinárodné UN Agencies, WHO, ktoré už majú dokonca niekoľkoročné skúsenosti, takže toto treba urobiť. A čo sa týka národného projektu preto, lebo ministerstvo zdravotníctva nikdy nebude mať financie na to, aby zaviedlo duševného zdravie finančne ako nový koncept a prečo by aj malo, veď na to je Európska únia, ktorá sama duševné zdravie od mája 2023 začína vnímať ako tému. Takže je to obhájiteľné, že Európska únia by mala túto tému financovať aj na Slovensku a prídu na to peniaze na Slovensko. Druhá vec toho fondu je niečo, čo si myslím, že napríklad TENENET by sa do fondu nemal ani len hlásiť. Prečo? My sme licencované služby a my si vieme zohnať peniaze, ale nejaká malá lokálna neziskovka v okrese Tvrdošín na Orave, ktorá má miestne špecifikum, lebo je tam silný katolicizmus a v rámci toho sú témy duševného zdravia úplne špecifické, tak tá by sa mala hlásiť do fondu, aby sme my vedeli, že také niečo tam je a riešia to týmto spôsobom. Proste to je systém, ktorý by sa mal naozaj vzájomne dopĺňať a fond by mal naozaj iniciovať pilotné nápady, projekty malých organizácií, ktoré riešia duševné zdravie a tak rozšírime jednak informáciu o duševnom zdraví. Budeme búrať predsudky ešte aj v Humennom na Okrajovej ulici.

Andrej Vršanský

Trochu predbiehaš, lebo my musíme mať tú kvalitnú diskusiu o tom, že aké sú teda tie aktivity ako pani Kanderová správne povedala a potom akým spôsobom ich robiť. A teraz napríklad, že absolútne jedno z najpodstatnejších súčiastok toho systému je, že ako jednotliví hráči spolupracujú lokálne v Tvrdošíne ako jeden s druhým, tretím, štvrtým spolupracuje, na to existuje nejaký koncept, ktorý je dávno overený. My tu máme tak ako si správne povedala tu je už niečo postavené, čo je potrebné využiť, čiže my nevieme len copy-paste zobrať nejaký systém z nejakého Holandska a sem ho dať, lebo to nebude jednoducho fungovať. Okrem toho Holandsko má úplne iné zdroje ako má Slovensko. Slovensko nikdy nebude mať toľko peňazí na duševné zdravie ako majú takéto krajiny. To znamená, že my musíme hľadať nejaké efektívnejšie riešenia a trochu mierne iné, čiže to je zložitá diskusia, ktorú sa za 30 rokov tu nepodarilo nikomu vyriešiť. Aby to bolo jasné, že čo je ambícia. Ale vrátim sa ešte k tomu, čo je ešte ďalším cieľom tohto fóra, ak sme stotožnení s tým kam ideme, že ideme na sever nejakou cestou, ktorú ešte úplne nepoznáme presne aká bude. Mali by sme aj nejakým spôsobom si postupne zjednocovať naratív čo kto vlastne chceme od toho štátu lebo toto nie je vôbec tak, že každý chce to isté, ale vôbec to nie je tak. A v oblasti duševného zdravia je to mimoriadne zložitý komplexný systém, pretože je rozsekaný po všetkých ministerstvách a my by sme mali dospieť do štádia, že máme jednotu v tom, že takto to má fungovať. To, že tento prístup funguje sa overil, keď predchádzajúca vláda prichádzala do svojho mandátu tak si pamätám, že sme mali stretnutie na pôde ministerstva zdravotníctva, kde boli šéfka psychiatrov, šéfka psychológov a ešte nejakí iní ľudia. Ja som tam bol zúčastnený a hovorili sme, že my sme sa dohodli na tom, že toto od vás chceme. Výsledkom bolo, že Rada vlády vznikla, bola v programovom vyhlásení preto, lebo sme mali zjednotené a to boli len tieto štyri organizácie. Jednoduché, len ten komplex duševného zdravia je strašne zložitý. To nie je jednoduché urobiť a čím viacej budeme zjednotení a spoločne vytvoríme ten koncept, aby sme boli s ním stotožnení, tak tým lepšie to bude vlastne fungovať.

Desanka Kanderová

Naozaj nechcem aby som pôsobila, že vás v niečom chcem zabrzdiť. Ja už som tiež ten svoj optimizmus znížila. Na určitú hranicu ale jedno vám chcem z vlastnej skúsenosti povedať, že prijmite si uznesenia, ako to bolo dnes povedané, uznesenie, ktoré bude vykonateľné. Ja keď sa na to pozerám teraz na to vaše uznesenie a počúvam vás, naozaj by som išla chronologicky a vrátim sa k tomu, že ak mám zadefinované, čo to sú aktivity, čo to znamená robiť psychosociálnu pomoc a podporu, tak ako tu bolo spomenuté tak ešte tam jeden krok a to je naozaj vytvoriť si nejaký predpis, môže byť trebárs zákon, ktorý bude definovať potom zriadenie fondu. Ak sa to preskočí a pôjde, nie je možné zrealizovať, lebo zriadiť fond - kto ho zriadi a z čoho zriadi, kde bude, čo bude. Poviem príklad, už dva roky odpisuje uznesko - Národné centrum duševného zdravia, ktoré si ešte nie za môjho pontifikátu, ale za môjho predchodcu stanovili, tak ho valíme pred sebou, ďalší register duševných porúch valím pred sebou nezrealizované a ja by som bola naozaj rada aby teda ste novovytvorený výbor aby ste si robili alebo nastolili od začiatku úplne jasné pravidlá mať jasno v tom, že čo idete robiť a tie uznesenia majú svoj význam. Ľahko je niečo napísať na papier, ale musí to byť vykonateľné. Takže preto vás chcem poprosiť, zvážte a zvážte tú postupnosť vedieť čo chcem robiť, mať to niekde ukotvené a potom si dávať nejaký fond alebo čokoľvek.

Andrej Vršanský

Ďakujem veľmi pekne a začína nám tu kvalitná diskusia, z čoho sa teším a ja s tým vôbec súhlasím čo ste povedali, napríklad preto, že keď si zadefinujeme teraz kam chceme ísť, tak tam nikdy nedospejeme, pretože my sa tu budeme dva roky rozprávať o tom, čo je psychosociálna služba a my jednoducho pokiaľ nemáme tú víziu, že tam chceme dospieť, tak sa to jednoducho stratí. To je bežný príbeh každej jednej stratégie. Na začiatku si nakreslíme krásneho páva, vieme, že ako má vyzerat' a na konci zostane také vypelichané kuriatko, ktoré skáče na jednej nohe, lebo sa tam jednoducho nedopracujeme tam kam chceme ísť. Preto je dôležité pri každej stratégii si povedať, že kam chceme dospieť.

Desanka Kanderová

Ja som povedala, že najskôr si zadefinovať čo idete robiť, potom si dať nejaký zákon alebo nejaké to je jedno, v nejakej inej podobe niečo jasné pravidlá a potom na základe toho ale z toho zákona by vám vyplynulo, že môžete zriadiť fond, ale tu keď dáte uznesenie, že zriadiť fond, kto ho zriadi? Kde budú peniaze?

Andrej Vršanský

Ale nie je to tam tak naformulované. Keby ste sa do toho lepšie začítali, tak je to naformulované tak, že nám to umožňuje jednoducho začať proces, ktorého výsledkom má byť fond, ktorý má podporovať nejaké typy aktivít.

Elena Kopcová

Počkajte, ja vám do toho skočím ako psychologicky, lebo ja som psychoterapeut- psychológ. Takže vy hovoríte o tom istom, ako že ja som neziskovka, ale predsa v štáte sa to vždy tak robí, že sa stanoví stratégia a potom akčný plán, takže rozprávate najskôr o stratégií, ktorá sa potom musí aj tak do nejakého to-do listu úloh, termínov a zodpovednosti preniesť. Takže je to v podstate to isté a v rámci toho akčného plánu musíme

proste mať na pamäti aj primárnu prevenciu aj potom ministerstva a rezorty, aj organizácie a sektorovosť a podobne. Takže všetko je potom na to rozpracovanie do akčného plánu a obidvaja hovoríte predsa o tom, že treba si stanoviť cieľ a už sa vadíte iba na tom, že ako ho dosiahnuť, ale to je vedľajšie.

Rut Erdelyi

Ak môžem zasiahnuť do diskusie, ja by som vás chcela vrátiť k strategickým cieľom. Základným východiskom je, že po dvoch rokoch diskusie, na ktorej sa zúčastňovali inštitúcie zo všetkých segmentov a tejto spoločnosti, ktoré sa nejakým spôsobom podieľali na manažmente krízy, s ktorou doteraz pracujeme a zhodli sa na tom, že psychosociálne služby v tejto krajine chýbajú, že ich chceme a potrebujeme a že sa chceme dohodnúť na tom, akú podobu nadobudnú do budúca pre ľudí prežívajúcich krízu v tejto krajine. To východisko je odpracované, máme za sebou desaťtisíce hodín v teréne, kde sme poskytovali služby od prvej psychologickéj pomoci až po špecializované služby pre obete sexuálneho násillia, ktoré zároveň čelili tým komplikovaným východiskám, prežívajúc následky ako utečenci a z týchto skúseností my dnes máme na stole jasne zadefinované východiská, ktoré hovoria o potrebe transponovať medzinárodné štandardy v tejto oblasti do národného kontextu prostredníctvom pilotných, inovatívnych a iných projektov, ktoré nám umožnia uchopiť jednotlivé segmenty psychosociálnych služieb, osadiť ich do nášho priestoru a prejsť si tým spoločenským dialógom na tému, ako tá služba má vyzeráť, komu má slúžiť a kto ju bude garantovať. Toto je proces, ktorý si vyžaduje čas a zdroje. To po čom my voláme dnes je, aby operačný program Slovensko sa viac otvoril téme podpory reformy duševného zdravia ako systému starostlivosti o všetky aspekty duševného zdravia každého človeka v tejto strane a zároveň aby vznikol nástroj pre financovanie inovatívnych, pilotných a iných potrebných projektov, ktorý my nazývame pracovne fond. My len hovoríme, že ak táto krajina má investičné zdroje, tieto investičné zdroje by mali slúžiť na podporu duševného zdravia obyvateľov a ľudí, ktorí sa nachádzajú na jej území a aby sa tieto zdroje mohli spojiť s projektami, ktoré prax ukázala, že sú nevyhnutné, potrebné a dôležité. A to je cieľ tohto uznesenia, dosiahnuť spoločný konsenzus na tom, že operačný program Slovensko by malo podporiť kľúčové iniciatívy súvisiace s reformou duševného zdravia tým, že bude obsahovať témy, ktoré nám umožnia na tých projektoch zameraných na duševné zdravie ľudí v tejto krajine reálne pracovať a že potrebujeme, aby vznikol nástroj, ktorý nám umožní tú fázu dospievania psychosociálnych služieb na území Slovenska zastrešiť a zmysluplne sa jej venovať s dostupnými zdrojmi. Dáva vám to takto zmysel? Lebo my sa dnes nebavíme o definíciách, kvalite a rozsahu, my naozaj len legitimizujeme niekoľkoročnú skúsenosť naplňania potrieb ľudí v kríze, premieňame ju na spoločenskú objednávku. Hovoríme, že reforma duševného zdravia v tejto krajine je kľúčový proces, ktorý v konečnom dôsledku zasiahne každého, kto sa na jej území nachádza. Chceme tomu pomôcť a chceme vytvoriť komplementárne zdroje na realizáciu projektov. Jedným z výstupov týchto projektov bude aj návrh východísk pre legislatívne rámce v tejto oblasti. Aby sme tie východiská dokázali štruktúrovať a jasne zadefinovať, my ešte potrebujeme popracovať na transpozícii tých základných konceptov v jednotlivých segmentoch intervencií, na to potrebujeme čas a zdroje. Toľko za mňa a ja by som bola veľmi rada, keby sme zostali v tej ďalšej diskusii už na strategickej úrovni, pretože to je to, čo je základným východiskom pre ďalšiu prácu. My ho nevyhnutne potrebujeme preto, aby sme si vedeli sľúbiť, že o rok budeme niekde ďalej ako len v diskusii na tému, čo sú sociálne služby na Slovensku a budeme sa už môcť baviť na základe dát získaných z rozvojových a inovatívnych inovácií v tom segmente o tom, ktoré sa osvedčili, akú majú pridanú hodnotu, či

znižujú tlak na špeciálne služby a akú finančnú hodnotu prinášajú do systému, pretože posilňujú primárnu prevenciu a iné a na to potrebujeme ceste ten čas a tento mandát.

Michal Štofko

Okej ďakujem veľmi pekne. Ja sa veľmi ospravedlňujem, ja mám čas maximálne ešte 8 minút, tak aby sme mohli pristúpiť k hlasovaniu. Máme dve hlasovania. Jedno je k fondu a jedno je k rokovaciemu poriadku. Rokovací poriadok sme si ešte ani neprebehli ale ten, ak ste mali možnosť ho vidieť, nie je veľmi neštandardný, čiže ten si vieme prebehnúť rýchlo. Ak by sme mohli hlasovať v uznesení č. 2 v tomto prípade, tak k nemu pristúpme. Lenže rokovací poriadok sme ešte neprebrali ale prebrali sme už fond a keďže fond sme už prebrali tak najskôr by som navrhoval. Tak rýchlo si prejdime rokovací poriadok. Nechcel by som o ňom hlasovať bez toho aby sme sa o ňom vôbec nerozprávali, čiže ak ho vieme rýchlo preletieť. Alebo inak sa spýtam, ak ho máte preštudovaný a nemáte k nemu žiadne komentáre, tak potom v poriadku. Mám za to, že ho máte všetci pozretý ten rokovací poriadok, nepotrebujeme k nemu diskutovať a môžeme ho prijať? Výborne.

Prítomní hlasovali o schválení Uznesenia č.1 – Rokovací poriadok Výboru pre psychosociálnu podporu v oblasti duševného zdravia. Uznesenie č. 1 bolo prítomnými členmi výboru prijaté jednohlasne.

Následne bolo otvorené hlasovanie k Uzneseniu č. 2 – Systematické financovanie psychosociálnych služieb prostredníctvom Fondu na podporu duševného zdravia. Uznesenie č. 2 bolo prítomnými členmi výboru prijaté jednohlasne. (zoznam prítomným hlasujúcich v podpisovej listine)

Lucia Pašková

Keď máme osem minút, tak sa to úplne asi inak ani nedá. Ja by som len jedno doplnila, že neuvažuje sa tam veľmi s online účasťou, čo je škoda.

Zuzana Nováková

Ak môžem, tak uvažuje a vychádza to aj zo štatútu. Jediná úprava, ktorá tam bola je, že na základe štatútu výboru bude aj v Rokovacom poriadku uvedené, že zasadnutia sú neverejné a bude môcť byť v budúcnosti. Tento prvýkrát kedy treba uzavrieť a rozhodnúť a uznieť sa na týchto dvoch uzneseniach sme urobili iba čisto prezenčnú formu. V budúcnosti bude možné aj na základe rokovacieho poriadku veci riešiť aj kombinovanou formou.

Katarína Kubovičová

Chcela by som sa spýtať na možnosť pripomienkového konania, prípadne krátkeho doplnenia zápisnice zo zasadnutia.

Zuzana Nováková

Štandardným postupom pri Rade aj pri výboroch sa urobí zápisnica a tá sa potom bude zverejňovať na tom sharepointe, ku ktorému ste dostali informácie, respektíve kódy na prihlasovanie a mne sa zatiaľ nestalo pri zápisniciach, že by niekto mal nejaké dodatky, pretože tým, že sa budú všetky zasadnutia nahrávať bude to veľmi podrobná zápisnica.

Michal Štofko

V tom prípade hlasujeme o uznesení č. 1 k Rokovaciemu poriadku. Je niekto proti? Výborne, nie je nikto. Nevie, či sa vôbec môžeme zdržiavať. Zdržiava sa niekto? Výborne, takže Rokovací poriadok bol prijatý a v rámci toho, že máme prijatý Rokovací poriadok tak navrhujem hlasovať o uznesení č. 2 a to je fond. Opäť obrátim to. Je niekto proti? Je niekto zdržiavajúci sa? V tomto prípade prijímame uznesenie č. 2. Čiže v uznesení č. 1 Výbor pre psychosociálnu podporu v oblasti duševného zdravia schvaľuje Rokovací poriadok Výboru pre psychosociálnu podporu v oblasti duševného zdravia a v uznesení č. 2 výbor schvaľuje odporúčanie Rade vlády pre duševné zdravie na implementáciu systematického financovania psychosociálnych služieb v oblasti duševného zdravia prostredníctvom Fondu na podporu duševného zdravia.

Andrej Vršanský

Ďakujem aj ja, že ste prišli a veľmi sa tešíme. Je to dôležitá vec. Dúfam, že stojíme na začiatku revolúcie, uvidíme ako to dopadne ale my môžeme kludne ďalej diskutovať a ak máte ešte nejaké podnety, nejaké nápady, nejaké návrhy, nejaké iné hľadisko, o ktorom sme nerozprávali tak kludne je teraz na to priestor.

Martin Mňahončák

Ďakujem pekne. Ďakujem pán štátny tajomník. Ja by som rád doplnil a to o jednu vec, že mali by sme si tu na tomto mieste dohodnúť nejaké prvé kľúčové kroky, ktoré je potrebné urobiť na to, aby tento výbor nabral reálne kontúry. Z môjho hľadiska je situácia taká, aj vzhľadom k tomu, čo som mal možnosť tu napočúvať, že my si musíme urobiť aktuálny stav kľúčových hráčov na všetkých úrovniach, od lokálnej, regionálnej až po národnú úroveň, ktorých môžeme označiť ako organizácie – inštitúcie alebo mimovládky, ktoré pracujú v oblasti duševného zdravia. Mali by sme si zdefinovať aj všetky finančné zdroje, ktoré nejakým spôsobom spadajú pod to, že môžeme označiť ako podpora duševného zdravia, lebo to sú aj psychosociálne centrá z Plánu obnovy a tak ďalej a tak ďalej. Tých miliónov je veľmi veľa, ktoré idú, len niekto na to neukáže prstom, že je to podpora duševného zdravia a na základe toho, potom zdefinovať to všetko, čo všetko my budeme uznávať ako výbor, že toto sú časti a nastavíme tie ďalšie, konkrétne sme sa bavili o tej metodike, vzdelávaní, udržiavaní a tak ďalej. A pokiaľ my nemáme takýto základný bod, že v akom stave sme. Lebo z predvojnového alebo predcovidového sú tu nejaké dáta, s ktorými sa dá pracovať ale podľa mňa sa teraz mapa veľmi zmenila, tak to by nám si myslím, že dosť pomohlo na to aby sme potom vedeli aj šíriť výstupy a to medzi tie organizácie aby sa vedeli na koho sa môžu obrátiť a zdefinovať si, kto bude vzdelávať a tak ďalej a tak ďalej. Už nechcem zasahovať do podrobností a na to aby sme mohli, potrebujeme mať nejaký bod nula a ten dobre spracovaný a popísaný. A na to môže slúžiť aj ten konkrétny dajme tomu národný projekt, ktorého cieľom by bolo vyústenie tých návrhov, čo všetko treba robiť a tak ďalej, čo sa dá veľmi elegantne krásne urobiť. Ďakujem.

Andrej Vršanský

Ja by som toto presne využil na to, že mapa toho čo je, je veľmi dôležitá. Ja som zabudol predstaviť našu návštevu, ktorá tu je a sedí za mnou, pani Magdu Biernat z Human Foundation z Poľska, ktorý takúto mapu urobili a my v rámci jedného európskeho projektu ju robíme teraz na Slovensku. Už je dokonca hotová, teraz sa dopĺňa. Mapa má byť nielen o organizáciách a poskytovateľoch ale má byť dokonca aj o podujatiach,

ktoré sa organizujú na celom Slovensku. Samozrejme nie je to ešte dorobené celé ale technická infraštruktúra je hotová, takže jasné, že je to základ. Ja by som ešte navrhol, že dobrým zvykom pri takých živých stretnutiach, ktoré nie sú len formálne len aby boli, ktoré majú niečo urobiť je, že na konci stretnutia sa dohodnúť, že čo chceme na budúcom stretnutí urobiť. Aby z toho začali vyplývať nejaké konkrétne úlohy, každý vieme niečo iné, takže mali by sme dospieť k tomu, že každý má nejakú úlohu a nejakým spôsobom ju medzičasom spracuje a sem príde s nejakým výsledkom. Podľa mňa o tomto by sme sa mohli ešte porozprávať. Magda nech sa páči.

Zasadnutia sa zúčastnila aj pani Magda Biernat z Human Foundation v Poľsku. Pán Vršanský sa poďakoval pani Biernat za predstavenie organizácie a ich práce.

Andrej Vršanský

Ešte by som Vás rád poprosil. Oľga, ty sa hlásiš. Na budúcom stretnutí, že o čom by ste sa chceli rozprávať, čo by ste chceli priniest, ideme sa rozprávať o mapovaní, každý si zoberie na starosti, že existujú takéto alebo takéto služby alebo akým spôsobom by ste si to predstavovali?

Oľga Pietruchová

Možno to budúce stretnutie neodkladať príliš ďaleko, keďže teraz začína ten výbor a možno východiskom by mohlo byť vytvorenie užšej pracovnej skupiny, ktorá by bola schopná napríklad pracovať na príprave národného projektu, pretože výbor je veľmi široký a nie každý má kapacitu a čas na to podieľať. A asi v rámci rokovacieho poriadku, lebo ja nemám prístup do sharepointu. Takže vytvoriť užšiu pracovnú skupinu napr. na prípravu implementácie toho uznesenia aby to všetko nebolo na Ministerstve zdravotníctva.

Rut Erdelyi

Ďakujeme veľmi pekne za ten podnet a určite vnímame potrebu dynamicky pracovať na týchto zadaniach. My zvoláme ďalšie rokovanie výboru, ktoré už bude oveľa technickejšie a pracovnejšieho charakteru a v najbližšom možnom horizonte. Chceme vás poprosiť v mene svojej organizácie aby ste zadefinovali hlbšie na ktorých témach chcete pracovať a čomu sa chcete v tom koncepte rozvoja psychosociálnych služieb na Slovensku venovať na strategickej úrovni. My asi hlbšie ako po strategickú úroveň na tejto platforme nepôjdeme pre tie otázky, ktoré budú súvisieť so štandardami, metodikou, operačnými výzvami, budeme musieť zriaďovať samostatné pracovné skupiny, tak aby táto platforma bola naozaj priestorom kde sa synchronizujeme ideologicky, mentálne a strategicky. Zároveň vytvárame priestor aby sa spoločne pracovalo na témach, ktoré je nevyhnutné adresovať. Zároveň by som chcela poprosiť kolegov z rezortov, ktorí sú tu dnes a pre nás je strašne dôležité aby sme my prostredníctvom tejto platformy pomáhali vám naplňovať strategické ciele vašich rezortov. My dnes vieme, že tak ako je globálnym trendom nevnímať človeka ako biomedicínsku jednotku ale pracovať s ním ako s bytosťou, ktorá si vyžaduje psychosociálnu podporu a širší záber voči jeho/jej potrebám. Vnámame, že sa dnes prepájajú portfólia z civilnej ochrany s portfóliami humanitárnej pomoci štátu a humanitárnej pomoci už nie smerom na von ako sme boli zvyknutí prostredníctvom portfólia Slovak eight pod Ministerstvom zahraničných vecí ale aj humanitárnej pomoci na našom území, lebo pri príchode utečencov sme pochopili, že aj to je priestor, ktorý musíme mať jasne

uchopený, zdefinovaný a regulovaný. Zároveň potrebujeme hovoriť ako komunikovať s komunitami zasiahnutými krízou a tam je kľúčové napr. Ministerstvo kultúry, ktoré môže otvoriť tú tému štandardov komunikácie s mestami, obcami a regiónmi, ktoré sú zasiahnuté veľkou krízou a vytvoriť predpoklady pre to aby sme trochu popracovali na tom, ako dávať ľuďom vedieť o krízových situáciách ako ich podporovať informáciami a prítomnosťou v priestore. Potrebujeme hovoriť o miestach obcí, čo zažili počas posledných dvoch rokov, aké vnímajú potreby, ako môžeme pomôcť integrovať tieto potreby voči procesom, ktoré budú súvisieť s rozvojom psychosociálnej podpory a služieb duševného zdravia. Potrebujeme viesť diskusiu s tímom Ministerstva zdravotníctva, ktoré pripravuje reformu duševného zdravia o tom, ako môžeme pomôcť podporiť reformu v tých segmentoch v ktorých my pôsobíme. Potrebujeme hovoriť s Ministerstvom školstva o tom, ako vás môžeme podporiť pri integrácii detí a mladých ľudí do systému vzdelávania, o tom aké témy otvoriť v celoživotnom vzdelávaní. Dnes riešime napríklad ako integrovať ukrajinských zdravotníkov do systému v situácii keď nemáme dost' vlastných, ale učíme sa, že je to ťažšie ako sme si predstavovali kvôli východiskám súvisiacim so vzdelávaním a podobne. Ja by som chcela veľmi poprosiť každého člena tohto výboru. Vy máte dnes v rukách unikátny mandát pomôcť nám zdefinovať podmienky pre rozvoj tohto typu služieb pre ľudí v kríze v tejto krajine pre váš segment a pomôcť nám pomenovať konkrétne zadania, ktorým by sme sa mali venovať spoločne, aby sme o rok boli niekde inde ako sme dnes. To je moja prosba voči príprave budúceho stretnutia a akokoľvek ju uchopíte, všetky vstupy k tomuto budú mať svoju hodnotu. Prosím skúste vyvolať dialóg vo vlastnej organizácii na túto tému a prísť s konkrétnymi podnetmi súvisiacimi s realizáciou vašej skúsenosti a vášho mandátu voči tomuto spoločnému zadaniu.

Andrej Vršanský

Aby sme sa pohli dopredu prakticky, lebo to je najťažšie, keď je veľká skupina ľudí, tak väčšinou to býva tak, že pokiaľ niekto nenavrhuje nejaké konkrétne kroky, tak sa budeme len čakať jeden na druhého. Ak by ste súhlasili s tým, ak by vám to nevadilo alebo ak nemáte nejaký iný nápad, tak my by sme vám poslali výzvu na vyplnenie nejakej informácie, štruktúrovane, ako kde vidíte vašu úlohu a poslali by sme aj skôr informáciu o termíne a o témach, o agende, o čom by sme sa chceli rozprávať. Aby ste mali čas sa na to pripraviť aby sme tu viedli kvalitnú diskusiu, o ktorú nám ide. Ja by som si to dovoľil spraviť taký masterplan tej práce, toho výboru nejaký dlhodobejší, kde by sme popísali akými krokmi by sme chceli dospieť až k tej vízii, ktorú sme si schválili. Je to tak v poriadku?

Andrej Vršanský

Neviem, či ste všetci informovaní ale Rada vlády zasadne v nejakom čase, asi v máji a mala by schváliť návrh národného programu? Nemám dobrú informáciu?

Desanka Kanderová

Nemáte dobrú informáciu. Aktuálne prebieha pripomienkovanie k národnému programu. Bol zaslaný členom Rady vlády spolu s Akčným plánom. Dnes je streda, čiže termín dostali do dnešného dňa. Bolo to z dôvodu, že jednak je tlak na nás aby materiály vždy pripomienkovala odborná verejnosť. Keď sme nad tým premýšľali, tak odborná verejnosť pre nás predstavuje zástupcov-členov Rady vlády pre duševné zdravie a posielali sme to aj na výbory. Komplet zástupcovia, reprezentanti inštitúcií, rezortov to vidia a už prichádzajú

aj pripomienky. V štatúte Rady vlády je explicitne pomenované, že všetky dokumenty na Slovensku, ktoré sa týkajú témy duševného zdravia by mali prechádzať Radou vlády. Aby sme boli vzájomne informovaní a aby sa k tomu vyjadrovali relevantné osoby, lebo pre mňa sú menovaní členovia relevantnými zástupcami. Keď prídu všetky pripomienky, pozrieme sa na tie pripomienky, vyjadríme sa k nim a zapracujeme ich. Potom ide materiál už na medzirezortné pripomienkové konanie. Ale pán Vršanský, keď ste hovorili kým pán Štofko odišiel. My máme ambíciu a dnes som tu z takého zámeru: nie som spokojná s prácou výborov, nie som spokojná s prácou alebo posúvaním sa v aktivitách činnosti Rady vlády a z tohto dôvodu som požiadala pána štátneho tajomníka Štofka aby sme sa stretli s predsedami výborov. Malo sa to konať zajtra ale stretnutie bolo zrušené a pán Štofko nemôže. Z toho dôvodu som tu aj dnes aby som navnímala ale aj vstúpila do toho a požiadala vás. Najdôležitejšie je od začiatku si postaviť, čo sa od nás očakáva a čo ako výbor môžeme robiť. Tak ako ste povedali. Len formálne sa stretávať. Ja som nešťastná z toho, že sa formálne stretávame na Rade vlády, nešťastná som z toho, že všetci prídu a čakajú čo Kanderová a Nováková vymyslia a čo im povedia a že budú len hlasovať. Vidím aj dnes, že ste nie tak zainteresovaní z môjho pohľadu, tak nejak tá diskusia nie je ešte taká zorientovaná a nedá mi ešte jednu vec povedať. Ja som bola rada, že sa ide zriadiť nový výbor. Keď sme mali rokovania, opäť sa vrátim k tomu štatútu tohto výboru, ja chápem p. Vršanský tú ambíciu, keď nedáme na vedomie tejto vláde a neviem či ste si všimli v programovom vyhlásení vlády dve vety sú o duševnom zdraví, lebo ja ich stále kopírujem do rôznych dokumentov, takže ich už ovládam. Je veľmi dôležité aby ste si jasne povedali, v čom viete byť prínosní v oblasti duševného zdravia. Ja som to navnímala tak, že máte skúsenosti, máte tú výhodu, máte zahraničných expertov, máte vlastné skúsenosti a zažité skúsenosti. To je úžasné. To znamená, že ja som tak očakávala, že toto sa všetko pretransformuje do takej roviny a stále mi nie je jasné, ako to chcete koordinovať. Lebo skutočne aj v tých iných výboroch, keď hovoríme o nadrezortnej koordinácii alebo koordinácii služieb. Stále tvrdím, keď sa pýtajú: že duševné zdravie? Tu je veľmi veľa programov, stratégií, veľa odborníkov a ten vrchol je, že málo psychiatrov. Všetci nepotrebujeme psychiatrov. Potrebujeme na tých nižších úrovniach. Pre mňa je dôležité, keby ste si aj zadefinovali, že ako budete koordinovať. Čo to znamená, že tu bude niekto, bude to tento výbor, ktorý bude koordinovať? Napr. dostaneme informáciu v Spišskej Novej Vsi, naskenujem si toto a toto, tam je ten a ten útvar. Pre mňa je toto dôležité vedieť a myslím si, že keď si toto vyjasníte, lebo ste tu hráči, každý poskytuje pomoc v tej svojej oblasti a vo svojom regióne. Ale mne stále chýba a nie je mi jasné, kto bude ten koordinátor. A to som očakávala, že to bude prvá zásadná informácia pre mňa, že sú tu odborníci, je tu prax, je tu zahraničie, len to potrebujeme dať nejako dokopy. Potrebujeme si povedať, že kto bude koordinátorom, lebo úprimne povedané, som účastná na rôznych okrúhlych stoloch, všade sa rôzne veci hovoria a nechcem byť konkrétna na rôznu tému duševného zdravia a prevencie a do dnešného dňa sa nič nepohlo. Jedine z dôvodu, že nikto to nechce zastrešiť alebo nie je úplne jasné, to slovo nadrezortná koordinácia alebo koordinovanie. Naozaj to nefunguje. Som nešťastná, ako to nefunguje v Rade vlády, každý povie niečo za seba, čiže pre mňa by bolo dôležité vedieť aj tu, že ako chcete skordinovať psychosociálnu pomoc.

Andrej Vršanský

Nemáme na všetko odpovede ale máme vôľu, ambíciu a sme zaangažovaní na to, aby sme to nejakým spôsobom rozsekli. Výsledkom nejakej aktivity je, že tu sedíme a sedieť tu budeme a ja zdieľam môj

optimizmus, že tento výbor bude pracovať inak a ľudia budú aktívnejší a budú vidieť aj výsledky. Ďakujeme pekne, že nám držíte palce.

Zuzana Kuráňová

Dobrý deň, ja sa tiež pripojím do diskusie. Poznáme sa s pani Kanderovou a niektorými členmi. Súhlasím, všetky body, ktoré boli spomenuté a možno je dobré sa naozaj zamyslieť nad tým, či nechceme vytvoriť osobitné odborné pracovné skupiny a pracovať v užšom kruhu. Výbor, ak tomu správne rozumiem a myslím si, že tomu chápeme všetci, je už len kvázi odborný orgán, ktorý už bude prijímať tie uznesenia. Výhoda tohto výboru je, a bolo to už viackrát spomenuté, ste a sme experti z praxe zospodu, nielen z vrchu. Takže vieme priniesť naozaj adresné riešenia. Poznáme tú situáciu. Ak by mal výbor fungovať, mali by sme byť proaktívni. Otázke na mieste je aj spôsob financovania konkrétnych členov. Viem, že z Plánu obnovy a odolnosti v minulosti bola možnosť pri vytvorení odborných pracovných skupín dostať nejaké ocenenie, čiže ak toto ľudia vnímajú, že chcú poskytnúť sily a schopnosti ale aj za nejakú odmenu, tak aj možno toto je otázka, či je to k dispozícii a ak to nie je k dispozícii, tak si treba povedať áno, ideme do toho aj bez nároku na odmenu, lebo chceme. Toľko za mňa.

Zuzana Nováková

K tomu financovaniu, je to úplne jednoduché. Výbory sú zriadené na základe štatútu Rady vlády a účasť ako členov tak aj členov výborov je na dobrovoľnej báze. Čo sa týka pracovných skupín. Nakoľko tento výbor vznikol až teraz, nebol zahrnutý v Pláne obnovy a odolnosti. Nie je možné už dodatočne robiť revíziu financovania, takže tuto nie je cesta.

Zuzana Kuráňová

Najlepšie bude aby sme si mohli naozaj zadefinovať, koľko chcú tomu venovať času a čo do toho chcú priniesť. Obe strany majú absolútnu pravdu. Jednak, že tu nechceme sedieť, diskutovať a strácať čas o ničom ale chceme konkrétne výsledky, tak je iba na nás, tak ako aj aby sme zadefinovali začiatok a dali si určité úlohy a tie úlohy plnili. Nie kvôli, že to musíme odpočtovať, pretože to nie je pre nás dôležité ale kvôli tomu, že tu chceme v tom teréne niečo zmeniť.

Rut Erdelyi

Ak môžem ja k tej téme spájania zdrojov s investíciou času, úsilia a expertízy. Jeden z dôvodov, prečo prvým uznesením tohto výboru je doporučené pre zriadenie fondu je to, že sme si absolútne vedomí toho, že je nevyhnutné spájať zadania so zdrojmi. To je v DNA tejto platformy a našou úlohou bude aktívne pracovať na tom, aby sa aktivity pracovných skupín v čo najskoršom možnom termíne mohli stať financovanými aktivitami konkrétnych projektov, ktoré budú riešiť jednotlivé výzvy na operačnej úrovni už kryté zdrojmi. Len vás chcem informovať, že my dnes nefigurujeme v Pláne obnovy a odolnosti, nie sme v OP Slovensko ale sme tu preto aby sme otvorili tieto témy vo väzbe na existujúce zdroje. Zástupcovia OSN agentúr, ktorí sú tu dnes budú spoločne rozmýšľať na to, ako aktivovať zdroje ku ktorým máme prístup a aktívne budeme pracovať so správcami zdrojov zo štrukturálnych fondov na národnej úrovni, aby sa témy duševného zdravia a psychosociálnych služieb zobrazili aj voči nim a preto jeden z najhlavnejších dôvodov,

prečo sa tu dnes stretávame je, že vieme viesť diskusie aj v kaviarňach a bufetoch ministerstiev ale to nechceme. Chceme systematicky spolu pracovať na progresívnom uchopení týchto služieb na národnej úrovni a berieme na seba záväzok, že sa budeme snažiť získavať zdroje na všetky aspekty nevyhnutné preto, aby sme na tom mohli pracovať spoločne a vo väzbe na reálne zdroje. Takže to je spoločenský záväzok, ktorý verím, že v horizonte mesiacov premeníme aj na reálne väzby.

Andrej Vršanský

Cítim, že každý, kto sa vyskytol v štáte, tak má takú skepsu, či to bude naozaj to, čo to má robiť. Jasné, deje sa to stále ale mám mnoho skúseností, kde s veľa ľuďmi sa stretávam a vieme z toho vyťažiť tú substanciu a hýbať sa ďalej. V lige nás je veľa a keď niečo riešime, tak jasné, že každý si myslí niečo iné a je to v poriadku, je to obohatenie a dá sa to facilitovať tak, aby sme sa hýbali dopredu. Mám množstvo skúseností, mám aj zlé ale mám aj veľa dobrých. Myslím si, že je to urobiteľné.

Lucia Pašková

Lenže tam to má jasného pána, kto to facilituje.

Andrej Vršanský

Ja a Rút sme tí, ktorí sa to zatiaľ budú snažiť hnať dopredu aby to malo nejaké momentum aby sme len nečakali od všetkých, že čo sa bude robiť ale aby sa to vybavilo.

Rut Erdelyi

Vo vzťahu k nášmu mandátu, my sme teraz dva roky aktívne koordinovali všetkých aktérov v tom priestore, ktorí pracovali s utečencami z Ukrajiny. Vďaka tej koordinácii vzniklo veľké množstvo partnerstiev a projektov s pridanou hodnotou. My tú skúsenosť prenášame do tejto platformy a je zadefinovaná aj v štatúte a politickým mandátom, ktorý sme pre prácu tohto výboru získali. On vznikol s mandátom súčasnej vlády a je formalizovaný prostredníctvom štatútu a my sme prijali záväzok tento priestor štruktúrovaným spôsobom použiť na naplnenie strategických cieľov, vďaka ktorým sme tento mandát získali. Strategickým cieľom je verejný príslub zadefinovať nové východiská pre podporu ľudí v kríze prostredníctvom rozvoja psychosociálnych služieb a služieb duševného zdravia. Máme zadanie, mandát, štruktúru. V tej štruktúre máme podelené úlohy a to čo potrebujeme ste vy, lebo bez vás sa neposunieme k naplneniu tých strategických cieľov.

Zuzana Neupauer

Moja krátka reakcia ako človeka, ktorý sa vyskytol tiež v tomto štáte a zhodou okolností ako jeden z členov OSN je jednoznačné nateraz vyjadriť tomuto celému dôveru, vzhľadom k tomu, že toto prvé stretnutie nie je možné odpovedať na všetky otázky. Zadanie je jasné, kto to koordinuje a kam to smeruje. Možno nesúhlasím so všetkým, čo bolo povedané. Tiež som za to, aby sa tieto sociálne služby rámcovali a tak ďalej. Nateraz to nie je podstatné. V zásade viem povedať za organizáciu OSN vo svojej pôsobnosti to preberať. Za nás je jasné, aký je náš mandát, aká je zhruba naša funkcia. Je jasné, že to musíme prebrať s našimi domovskými organizáciami mieru zapojenia ale to si myslím, že je úloha pre nás všetkých, ktorí tu

sme a reprezentujeme rôznu prácu organizácií. Za mňa je úplne najdôležitejšie povedať, že je skvelá vec, čo sa podarilo. Robíte to dobre. Dostali ste dokopy rozličné rezorty – krízovkárov, linky, organizácie OSN, psychosociálne služby na rôznych úrovniach prienikov psychológov. Potrebuje to čas ale aj tak je to veľká vec, ktorá sa podarila.

Mária Vargová

Ja som chcela povedať, iba že, aby sme sa naozaj držali prijatých konkrétnych krokov. Takže čo do budúcnosti? Myslím si, že každý z nás tu zastupuje nejakú organizáciu, ktorá má agendy a aj nejaký širší presah a to napríklad ministerstvá. Za seba, ale viem napríklad pôsobiť aj na organizácie, ktoré pôsobia v regiónoch a tak ďalej a tak ďalej, cez tento mandát. To je k tej multidisciplinarite, ktorá sa takýmto spôsobom môže odraziť a pretaviť do nového spoločného úsilia vytvoriť fond, lebo je to naozaj multidisciplinárna téma a pokiaľ sa na tom nebudú podieľať jednotlivé rezorty, organizácie a regióny, tak fond nebude mať zmysel, pretože nemôže mať iba jedného prispievateľa. Je potrebné zadefinovať národný projekt, ktorý by mal naštartovať psychosociálnu podporu na regionálnej a komunitnej úrovni. Ďalej treba zadefinovať, čo asi bude úplne že 1. krok, čo v tomto operačnom programe chceme pridať, zmeniť alebo revidovať a to tu asi ešte úplne nezaznelo. Ten operačný program nie je úplne onnipotentný, on nevie úplne všetko zriadiť, ale mal by slúžiť na to, aby národný projekt a dopytovo orientovaný projekt mohli slúžiť na to, aby sme legitimizovali a inštitucionalizovali niektoré aktivity, ktoré už existujú, o ktorých sme tu už hovorili, o ktorých ste hovorili, predstavili ste nám ich a vlastne by to malo pilotne otestovať, lebo národný projekt nemôže slúžiť ako niečo, čo bude nahrádzať to, čo má realizovať štát, čiže ten fond, ale národný projekt môže poslúžiť na to, aby tie aktivity, ktoré už sú overené, ale ktoré zatiaľ nemajú žiadne ukotvenie, aby nám ich pomohol inštitucionalizovať a ja by som určite navrhovala národný projekt, ktorý bude zaväzovať rezorty, ale aj dopytovo orientovaný projekt, ktorý pomôže nejakým menším organizáciám a vlastne pomôže legitimizovať, štandardizovať tie aktivity, ktoré potom môžu byť financované z tohto fondu.

Ale úplne prvý krok je povedať si, že čo v tom operačnom programe potrebujeme pridať, zmeniť, zrevidovať, lebo revízia operačného programu sa chystá v druhej polovici tohto roka a to už bude veľmi rýchlo a túto prvú otázku asi ešte nemám zodpovedanú, čo vlastne má byť predmetom tej revízie a tam by som začala.

Martin Vyšňa

Ja som bol členom pracovnej skupiny, všetko som počúval len pár viet, hovoríme o národnom projekte, ktorý beží od septembra, na VUDPaPe, je to projekt Duševné zdravie a prevencia a bolo by fajn dať to do zápisnice, Projekt sa bude venovať pedagogickým a odborným zamestnancom, je tam aj supervízia. Tiež tam máme méty, ktoré by sme chceli dosiahnuť, toľko ľudí vyškoliť a zapojiť. Ďalšia vec je, že veľmi sa mi bude páčiť, pracovať v menších pracovných skupinách. Beží projekt v spolupráci s UNICEF na podporu odídencom z Ukrajiny, máme dve podporné opatrenia, prevencia rizikového správania, zamerané na duševné zdravie a krízová intervencia takže to sa dá prepojiť skôr s niektorými organizáciami.

Tešte by som chcel povedať, či sa nie je možné inšpirovať napríklad Čechami, Centrom duševného zdravia, ktoré má komunitné tímy, nehovorím, že to musí byť naša rovnaká cesta, ale podpora v teréne, možno to robí Ipčko, možno TENENET, ísť viac von a nespoliehať sa na to, že napríklad psychiatrické ošetrovanie

prebehne iba v ambulancii, ale istým smerom od psychiatrickej sestry a terénnych sociálnych pracovníkov a pomocníkov psychiatra, ktorí idú do terénu.

Andrej Vršanský

Ja by som vám poslal návrh masterplanu, o čom by sme sa mali v ktorej dobe baviť a z toho potom budú vyplývať konkrétnejšie úlohy. Úplne súhlasím, že začať treba tam, akým spôsobom nadefinovať to, čo sa má financovať, ako sa to vôbec má financovať. Za tým je nejaké množstvo roboty už urobenej, čiže toto nestojí na nejakých predpokladoch, že mi si myslíme, že niekto s tým bude súhlasiť. Niekto s tým už dávno súhlasil, takže je tam už nejaká práca urobená. Toto úvodné stretnutie na tejto báze za mňa splnilo svoj účel. Ak nie tak môžeme ukončiť, ďakujem vám veľmi pekne a pošleme všetko do mailu a teším sa na spoluprácu.

Elena Kopcová

Rada by som ešte raz zdôraznila, že 20. mája a 21. mája bude v Bratislave Medzinárodná konferencia, ktorá sa práve venuje garantovaniu a budovaniu kapacít ohľadom duševného zdravia ľudí so špeciálnymi potrebami, konkrétne so zdravotným postihnutím, ide o veľkú medzinárodnú konferenciu s podporou WHO a organizuje ju Európska asociácia poskytovateľov služieb pre ľudí so zdravotným postihnutím, ktorá má viac ako 20000 členov po celej Európe, sídli v Bruseli priamo lobuje sa Európskou komisiou, aby boli služby pre ľudí so zdravotným postihnutím dostupnejšie a prístupnejšie. No a keďže v máji 2023 Európska komisia otvorila tému duševného zdravia ako jednu z najväčších priorít, preto Brusel rieši tému duševného zdravia aj na úrovni ľudí, ktorí majú určité špecifické potreby. Rada by som vás srdečne pozvala na túto konferenciu. A úplne na záver, ešte som veľmi vďačná Ministerstvu zdravotníctva, že vôbec vytvorilo možnosť a priestor pre vzniknutie takejto platformy ako výbor a pevne verím, že nielen Rut a Andrej sú nadšený, ale že aj my ostatní sa budeme spolu aktívne podieľať na tom, aby duševné zdravie na Slovensku bolo v lepšom stave ako je.

Rut Erdelyi

Ďakujem organizátorom stretnutia.

Vypracovala: Zuzana Nováková – tajomníčka VPPODZ

Schválil: Michal Štofko – predseda VPPODZ